

EGONA ŽIVERTA FOTO

< < Viņas pamatprofesija ir sākumskolas skolotāja. Vai mūsdienu prasības ir samērīgas tikko skolu uzsākušajiem? "Visos laikos ir bijis tā, ka katrs pirmklasnieks atšķiras. Bet es esmu novērojuši, ka ik desmitgadē bērni mainās, un līdz ar to mainās arī prasības," salīdzina skolotāja. "21. gadsimta bērniem svarīgs ir vizuālais materiāls – viņiem ir būtiski visu redzēt. Tāpat bērniem ir īsāks koncentrēšanās laiks, viņi nav tik pacietīgi," viņa turpina. Daudz kas ir atkarīgs no tā, kā bērns jūtas ģimenē, kas notiek mājās. "Skola ir neliels sabiedrības spogulis. Pirmklasniekāt atspoguļojas tas, kas ir bijis bērnudārzā un kas ģimenē," uzsver S. Rāte.

L. Jūrmale Dzērves skolā strādā jau 28 gadus un tikko aizlaidusi vasaras brīvlaikā savu audzināmo 2. klasi. Cik 1. klašu viņai bijis, nevar nosaukt, bet skaidrs, ka ļoti daudz, un katra no tām atšķiršies, jo bērni ir bijuši atšķirīgi, kā arī

EKSPERTE

Arita Lauka, projekta "Skola 2030" pirmsskolas pedagogu profesionālās pilnveides vecākā eksperte

Ir skaidrs, ka pasaule, salīdzinot ar pagājušo gadsimtu vai šī gadsimta sākumu, ir mainījies, līdz ar to mums, sabiedrībai, jādomā, kā atbalstīt katru bērnu, lai mācības, ko tik ilgi skolā apgūst, ir viņam tas labākais. Tieši tāpēc visās pasaules valstīs izglītības saturu ik pa laikam pārskata, un arī mums bija iespēja to izdarīt – pārskatīt ne tikai mācību saturu, bet galvenokārt pieeju mācībām, to, kā tad bērns mācās.

Kas mūsdienu pasaulē ir svarīgs? Svarīgas ir ne tikai zināšanas, bet arī izpratne par to, kā lietas notiek. Prasmes mācību jomās lielā mērā ir saglabājušās tādas pašas, kādas jau ilgu laiku bijušas, bet mainījies ir tas, ka uz to apguvi tiek ieviestas mērķtiecīgāk. Tās šajā pilnveidotajā saturā ir vairāk izceltas. Mērķis, kādu vēlamies redzēt, ir tāds, ka skolas beidzējs ir lietpratīgs jaunietis,

gađu gaitā ļoti mainījies prasības un līdz ar to arī mācību process. "Galvenā atšķirība, ko esmu novērojuši pa šiem gadiem, ir tā, ka visu mūsu dzīvē, tostarp arī mācību procesā, ienākušas dažādas tehnoloģijas. Tās ietekmē bērnus. Otrs – tagad ir tāds skrieņš, kas prasa visam ātri pielāgoties," vērtē L. Jūrmale. "Taču tas, kādi nākamie pirmklasnieki ir un ko viņi prot, visos laikos galvenokārt bijis atkarīgs no tā, ka pirmsskolas izglītības iestādēm un pedagogiem ir atšķirīgi viedokļi par mācību prasmēm, kādas nepieciešamas 1. klasē, un no tā, kādi apstākļi ir mājās un cik daudz bēr-

Bērns mācās darbībā

DIENAS
TĒMA

kuram ir zināšanas un izpratne, kurš šīs zināšanas un izpratni liek lietā. Un to visu bērns sāk apgūt jau pirmsskolā, kas, manuprāt, arī ir tas jaukākais.

Principā bērns obligāto mācību saturu sāk apgūt piecu gadu vecumā. Agrāk tas notika 1. klasē, tādēļ tas uzsvars tik ļoti bija tieši uz 1. klasi, bet patiesībā bērns mācās visu laiku. Kā patlaban mācību saturs tiek veidots? Ņemot vērā bērna attīstību, kā notiek bērna prasmju un spēju izaugsme, kurā

na attīstībā iesaistās vecāki," viņa norāda. "Ļoti svarīgi, lai bērnam būtu iemaņas savākt pašam savas lietas, atcerēties dienas plānojumu," uzskaita L. Jūrmale. "Kādreiz skolas gaitas sākās ar burtu mācīšanos un pakāpenisku lasīšanu. Godīgi sakot, grūti saprast, kā ir labāk – vai tā, kā bija agrāk, vai tā, kā ir tagad," viņa prāto.

Lai bērns pirmsskolā apgūtu 1. klasei nepieciešamās zināšanas un prasmes, jābūt sadarbībai starp bērnu, skolotāju un vecāku. "Tā bērnam būs labāk un vieglāk. Protams, neviens nav palicis neiemācījies, bet daudz jāiegulda ģimenei – mācības nav tikai skolas atbildība," viņa atgādina. "Ir jāmainās domāšanai, visiem – taču kam vieglāk, vai tiem, kuri ilgus gadus strādā un kuriem ir, ar ko salīdzināt, vai tiem, kuri ir pavisam jauni pedagogi, nevaru pateikt. Arī vecākiem jāvelta vairāk laika sarunām, grāmatu lasīšanai un aktivitātēm kopā ar bērnu. Tāpat daudz kas atkarīgs no bērnudārzu audzinātāju prasmēm un ieinteresētības, idejām, kā iekļaut apgūstamās kompetences mācību procesā," uzsver L. Jūrmale. "Es mājasdarbus neuzdošu, bet tas nenozīmē, ka mājās nekā nav jā dara. Tieši otrādi – apgūstamais vecākiem bija jāiekļauj ikdienas darbībās, piemēram, jāprasa, cik pulksteņi, jāliek sarēķināt nepieciešamo naudas summu, uz veikalu ejot, un tā tālāk. Tas ir tas mācību darbs ikdienas dzīvē, tā ir tā kompetenču pieeja," norāda skolotāja.

Negrib atņemt bērni

"Vispārējās izglītības likums" nosaka, ka pirmsskolas izglītības

vecumā viņš vispār ir spējīgs kaut ko darīt. Pirmsskolas vadlīnijās izteiktie sasniegami rezultāti veidojas no tā, kā mācoties notiek prasmju un zināšanu attīstība, kas ir jāiemācās vispirms, lai varētu kaut ko pēc tam darīt.

Pilnveidotajā mācību saturā principā pamatlietas jau ir palikušas tās pašas, un ne tikai Latvijā, bet visā pasaulē tiek ņemts vērā, ko šajā vecumā bērni dara un mācās darīt. Pirmsskolā bērns apgūst tikai prasību pamatus, tas tiešām ir pats sākums. Bērnam dodoties uz skolu, būtu svarīgi, lai viņam būtu tas līdzsvars – starp akadēmiskajām zināšanām un emocionālo briedumu, patstāvību, prasmi risināt problēmsituācijas. Jo tieši tas, uzsākot skolas gaitas, būs ļoti nozīmīgs viņa dzīvē. Pirmsskolu pedagogi bija pirmie, kas uzsāka strādāt ar jaunajām kompetencēm. No vienas puses, grūtāk, tāpēc ka bija pirmie, bet pozitīvi ir tas, ka tad vēl nebija pandēmijas, līdz ar to bija laiks

iet uz priekšu. Pirmsskolas skolotāji ir uzķēruši, ka bērns mācās darbībā, ar personiskās pieredzes palīdzību. Tātad viņam visu laiku vajag praktisko darbošanos. Tradicionāli bija sistēma, ka skolotājs stāvēja priekšā un izklāsta savas gudrības, tagad tas vairs par visiem 100% nedarbojas. Skolotājs vairs nav tikai zināšanu devējs, bet gan iespēju radītājs, lai bērns pats varētu apgūt zināšanas, veidotu izpratni. Skolotājs ir kā tāds modelis, kas rāda – es arī rakstu, arī lasu, un bērns no tā mācās. Mūsdienu bērni ir citādāki – aktīvāki, dzīvo citā laika ritumā. Plus vēl tehnoloģijas, kas to visu paātrina. Bērna attīstība kā tāda jau īsti nav mainījies – viņš tāpat piedzimst, aug, sāk rāpot, staigāt, pieceļas. Tas viss notiek tāpat, bet viņš to izdara pavisam citā pasaulē. Pēkšņi ir priekšā ekrāni un citas lietas, bet viņa attīstībai ir ļoti svarīgi, lai viņš tomēr piedzīvotu to praktisko darbošanos un caur to arī saprastu apkārtējo pasauli.▶

programmu apgūst bērni līdz septiņu gadu vecumam. "Pamatizglītības ieguvu sāk tajā kalendārējā gadā, kurā bērnam aprit septiņi gadi. Atkarībā no veselības stāvokļa un psiholoģiskās sagatavotības bērns var sākt pamatizglītības ieguvu vienu gadu agrāk saskaņā ar vecāku vēlmēm vai vienu gadu vēlāk, pamatojoties uz ģimenes ārsta atzinumu. Tas nozīmē – lai pēc vecāku vēlmes bērns sāktu pamatizglītību agrāk, nepieciešams ģimenes ārsta atzinums," skaidro Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis Jānis Aizpors. Atsevišķos gadījumos, īpaši, ja bērnu grib skolā sūtīt gadu vēlāk, pieprasa arī psihologa atzinumu.

"Manam dēlam septiņi gadi palika novembrī. Redzējām, ka bērns nespēj vēl pietiekami ilgi koncentrēties, neprot savākties, respektīvi, nebija emocionāli gatavs skolai. Mūs no bērnudārza puses mudināja – ejiet uz skolu! Nepiekritām. Arī ģimenes ārsts teica – nav, kur steigties, jo bērnam taču vēl nav pilni septiņi gadi! Protams, mēs varējām aizsūtīt bērnu uz skolu agrāk, taču negribējām vēlreiz iet cauri tām šausmām, kādas bija ar vecāko bērnu, kurš nu jau iet 6. klasē, jo pirmajā mācību gadā, vēl būdams sešgadīgs, viņš nespēja tikt līdz mācībām, daudz slimoja. Rezultātā palika uz otru gadu. Tas bija pārdzīvojums visai ģimenei, mums pieaugušajiem un kur tad vēl bērnam," laikrakstam par piedzīvoto pastāsta liepājniece Dace Jansone. Kāda pirmsskolas vecuma bērna mamma Zane atminas, ka meitas grupā kāda ģimene gribējusi atņemt atvasi, kurai augusta

otrajā pusē palika seši gadi, laist skolā. "Iznāk, ka skolā gribēja palaist vairāk piecgadīgu, nevis sešgadīgu bērnu," viņa vērtē.

Par to, vai visi bērni pēc obligātās pirmsskolas izglītības apguves ir gatavi 1. klasei arī psiholoģiski, L. Jūrmale savukārt teic, ka ir ģimenes, kuras uzskata, ka bērns nav gatavs un nobriedis daudz kam pat līdz 9. klasei. Tāpat ir vecāki, kas izvēlas bērnu skolā sūtīt gadu vēlāk, lai gan viņš skolai ir pilnībā gatavs, it kā tikai tadēļ, lai viņš nepazaudētu bērniību. "Bet skola taču to neatņems. Arī sākumskolā mācīšanās notiek ar rotaļu elementiem," atzīmē L. Jūrmale. Sešus gadus vecā Paula mamma Kitija Gulbe uzticas pedagogiem, līdz ar to septembrī dēls vērs jau citas izglītības iestādes durvis. "Viņš ir dzimis gada otrajā pusē, it kā vēl varētu iet dārziņā, bet teica, ka nevajag. Mums mainītos grupa. Līdz ar to jauni biedri būtu jebkurā gadījumā. Mācību ziņā problēmām nevajadzētu būt. Jūtu, ka prasmēs viņš ir gatavs skolai." Arī mamma Anete, kurai mājās ir nākamais pirmklasnieks, saka, ka viņš skolai ir gatavs, ziņošs. "Man ir sajūta, ka mazais ir labi sagatavots. Bet uztrauc, ka nav tādas pārejas no bērnudārza ritma uz skolas ikdienu. Īsti nevaru saprast, ko skolā saprot ar to prasmju līmeni un ko bērnudārzā. Vairāk ir tāda emocionāla neziņa, vai viņu samīļos, kā uzrunās, kā visi iepazīsies savā starpā, kā skolotājs pieies bērnam. Iemācīties agrāk vai vēlāk jau var visu," par lielākajām šībrīža bažām stāsta māmiņa, taču cer, ka, uzsākoties jaunajam dzīves posmam, nāks arī lielāka skaidrība.▶

UZZIŅAI

PILNVEIDOTĀ MĀCĪBU SATURĀ UN PIEEJĀ BALSTĪTĀS MĀCĪBAS PIRMSSKOLĀ

- Mērķis ir ambiciozs – zinātkārs, radošs un dzīvespriecīgs bērns. Bērns, kas dzīvo veselīgi, droši un aktīvi. Bērns, kas patstāvīgi darbojas, mācās ar prieku un ieinteresēti. Bērns, kas gūst pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un to, kā notiekošais savstarpēji mijiedarbojas.
- Bērni pirmsskolā atbilstoši vecumam ar rotaļu palīdzību iepazīst sevi, dabu, sabiedrību, kā arī attīsta vērtībās balstītus ieradumus.
- Šajā vecumā bērns ir kā pētnieks un darītājs. Viņš ar skolotāja atbalstu konstruē savas zināšanas un tā veido izpratni, gūst pieredzi, apgūst dažādas pamata un vispārīgās prasmes – skatīt un salīdzināt, līmēt un griezt, stāstīt un klausīties, mācīties uzvesties, apzināties sevi, sadarboties.
- Pirmsskolā bērns mācās nepārtraukti: ikdienas situācijās, savstarpējās attiecībās ar citiem bērniem un pieaugušajiem, patstāvīgās un skolotāja organizētās nodarbībās, pastaigās, izbraukumos, gatavojot maltītes un svinot svētkus.
- Lai tas notiktu, skolotājs mērķtiecīgi veido daudzveidīgus uzdevumus un mācību materiālus, atbilstoši iekārto vidi. Skolotājs līdzdarbojas un novērtē bērna sniegumu un attīstību, palīdz, ja nepieciešams. Bērns darbojas kopā ar skolotāju, uzklaua viņu, taču vienlaikus domā un dara pats, apzinās, ko vēlas paveikt un sasniegt.

AVOTS: WWW.SKOLA2030.LV